गङ्गां गयशिरश्चैव विपाशां स्थूलवालुकां। कृष्णां गङ्गां पञ्चनदं महाह्रदमथापि वा।
गोमतीं कौशिकीं पम्पां महात्मानो धृतव्रताः। सरस्वतीदृशद्वत्यौ यमुनां ये प्रयान्ति च।
तत्र ते दिव्यसंस्थाना दिव्यमाल्यधराः शिवाः। प्रयान्ति पुण्यगन्धाढ्या धृतराष्ट्रो न तत्र वै। ४८९०

॥ गौतम उवाच ॥ यत्र शीतभयं नास्ति न चोष्णभयमन्वपि। न क्षुत्पिपासे न ग्लानिर्न दुःखं न सुखं तथा।
न द्वेष्यो न प्रियः कश्चिन्न बन्धुर्न रिपुस्तथा। न जरामरणे तत्र न पुण्यं न च पातकं।
तस्मिन् विरजसि स्फीते प्रज्ञासत्त्वव्यवस्थिते। स्वयम्भुभवने पुण्ये हस्तिनं मे प्रदास्यति।

॥ धृतराष्ट्र उवाच ॥ निर्मुक्ताः सर्व्वसङ्गैर्ये कृतात्मानो यतव्रताः। अध्यात्मयोगसंस्थाने युक्ताः स्वर्गगतिं गताः।
ते ब्रह्मभवनं पुण्यं प्राप्नुवन्त्विह सात्त्विकाः। न तत्र धृतराष्ट्रेण शक्या द्रष्टुं महामुने। ४८९५

॥ गौतम उवाच ॥ रथन्तरं यत्र बृहच्च गीयते यत्र वेदीं पुण्डरीकैस्तृणोति। यत्रोपयान्ति हरिभिः सोमवीथीं तत्र त्वाऽहं हस्तिनं यातयिष्ये।

बुध्यामि त्वा वृत्रहणं शतक्रतुं व्यतिक्रमन्तं भुवनानि विश्वा। कच्चिन्न वाचा वृजिनं कदाचिदकार्षन्ते मनसोऽभिषङ्गात्।

॥ शतक्रतुरुवाच ॥ मघवाऽहं लोकपथं प्रजानामन्वागमं परिवादे गजस्य। तस्माद्भवान् प्रणतं माऽनुशास्तु ब्रवीषि यत्तत् करवाणि सर्व्वं।

॥ गौतम उवाच ॥ श्वेतं करेणुं मम पुत्त्रनागं यं मेऽहार्षीर्द्दश वर्षाणि बालं। यो मे वने वसतोऽभूद्द्वितीयस्तमेव मे देहि सुरेन्द्र नागं।

॥ शतक्रतुरुवाच ॥ अयं सुतस्ते द्विजमुख्य नाग आगच्छति त्वामभिवीक्षमाणः। पादौ च ते नासिकयोपजिघ्रते श्रेयो ममाध्याहि नमश्च तेऽस्तु। ४९००

॥ गौतम उवाच ॥ शिवं सदैवेह सुरेन्द्र तुभ्यं ध्यायामि पूजाञ्च सदा प्रयुञ्जे। ममापि त्वं शक्र शिवं ददस्व त्वया दत्तं प्रतिगृह्णामि नागं।

॥ शतक्रतुरुवाच ॥ येषां वेदा निहता वै गुहायां मनीषिणां सत्यवतां महात्मनां। तेषां त्वयैकेन महात्मनाऽस्मि वृद्धस्तस्मात् प्रीतिमांस्तेऽहमद्य।

हन्तैहि ब्राह्मण क्षिप्रं सह पुत्त्रेण हस्तिना। त्वं हि प्राप्तुं शुभान् लोकानक्षयान् च चिराय च।
स गौतमं पुरस्कृत्य सह पुत्त्रेण हस्तिना। दिवमाचक्रमे वज्री सङ्घः सह दुरासदं।
इमं यः शृणुयान्नित्यं यः पठेद्वा जितेन्द्रियः। स याति ब्रह्मणो लोकं ब्राह्मणो गौतमो यथा। ४९०५

इति श्रीमहाभारते अनुशासनपर्व्वणि आनुशासनिके पर्व्वणि हस्तिकूटे द्व्यधिकशततमोऽध्यायः ॥ १०२ ॥

॥ युधिष्ठिर उवाच ॥ दानं बहुविधाकारं शान्तिः सर्व्वमहिंसितं। स्वदारतुष्टिश्चोक्ता ते फलं दानस्य चैव यत्।
पितामहस्य विदितं किमन्यत्तपसो बलात्। तपसो यत् परं तेऽद्य तन्नो व्याख्यातुमर्हसि।

॥ भीष्म उवाच ॥ तपः प्रचक्षते यावत्तावल्लोको युधिष्ठिर। मतं ममात्र कौन्तेय तपो नानशनात् परं।
अत्राप्युदाहरन्तीममितिहासं पुरातनं। भगीरथस्य संवादं ब्रह्मणश्च महात्मनः।
अतीत्य सुरलोकञ्च गवां लोकञ्च भारत। ऋषिलोकञ्च सोऽगच्छद्भगीरथ इति श्रुतं। ४९१०